

Syřenov

Příloha Bradleckého listu

Území obce Syřenov je spolu se lhoteckým nejjižnějším v semil-ském okrese. Skládá se ze dvou katastrů – Syřenov (včetně Újezdce) a Žďár u Kumburku – o celkové výměře 643 ha. Na této ploše (je skoro dvakrát větší než to lhotecké) žije 200 obyvatel .

Přestože je historie osad v syřenov-ském katastru jistě starší, kvůli shoření zemských desek v r. 1541 o nich nejsou z dřívějších dob zprávy. Nejstarší je patrně Žďár, jehož vznik je pravděpodobně vázán na hrad Bradlec. Název vesnice pochází ze žďáření, tedy vykácení původního lesa a vypálení mýtiny pro vznik nové zemědělské půdy. Syřenov je zřejmě pojmenován po svém prvním osadníkovi "Siřenovi". Název obce byl dlouho psán s měkkým "i" a v této podobě je uveden i v Ottově slovníku naučném. I název nejmenší osady tohoto katastru se změnil.

Ve staročeštině znamenalo "újezd" statek, jehož hranice byly stanoveny objížd'kou zplnomocněnců – odtud původní Oujezd, Oujezdec. V 19. století se začalo používat tvaru Újezd a Újezdec. Posledně jmenovaný název byl oficiálně zaveden r. 1924. Vzrůst a pokles počtu obyvatel v obou katastrech je znázorněn v následující tabulce (stav v syřenovském katastru je včetně Újezdce):

Rok	1654	1788	1843	1850	1869	1880	1890	1900	1910	1921
Syřenov	19	349	503	507	458	427	416	405	399	344
Žďár	4	154	217	?	205	211	216	183	165	170

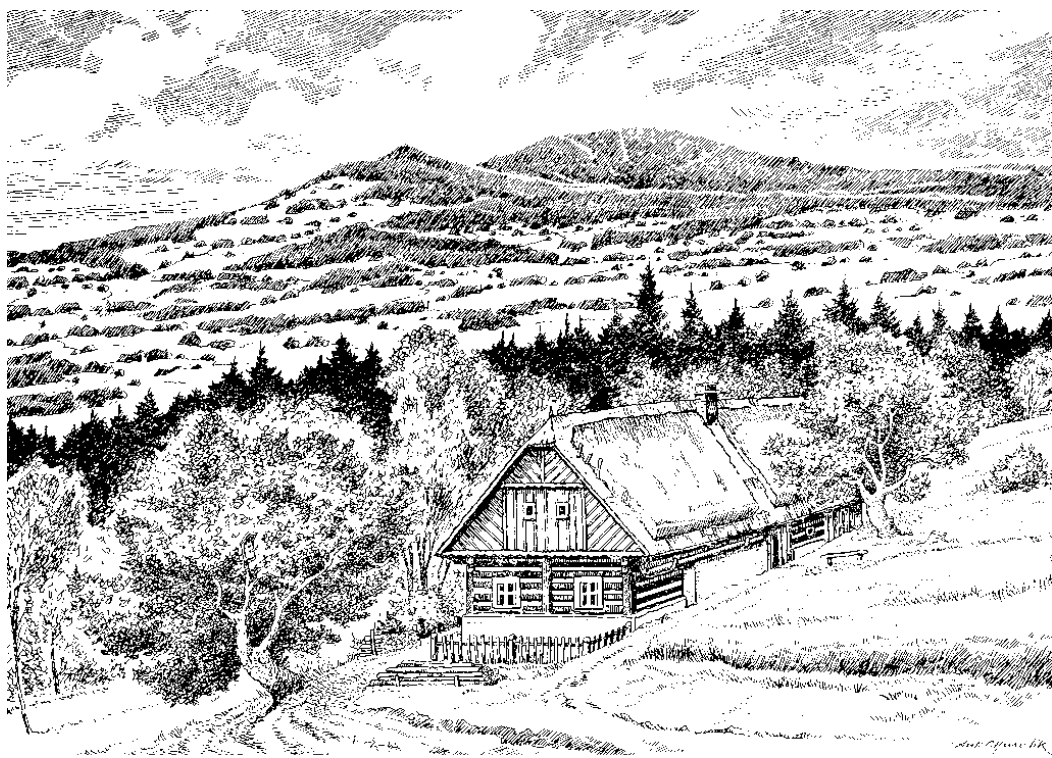
Mlýn čp. 54, rodný dům Františka C. Kampelíka, fotografie z Historického místopisu obce Syřenov, 1929

Jak je z tabulky patrné, žilo zde v polovině minulého století přes 700 lidí. Velmi zajímavý je údaj o náboženském vyznání z r. 1921. Zatímco na celém Lomnicku bylo římsko-katolického vyznání 66% obyvatel, v Syřenově to bylo plných 100% (všech 344 lidí) a na Žďáře téměř 100% (169 lidí, 1 byl bez vyznání – kdo to asi byl?). Tato situace neměla obdoby v žádné z 27 vesniček Lomnicka. Žďár byl výjimečný i tím, že zde žilo více mužů (86) než žen (84). Stejná situace byla na Lomnicku již jen na Plouznici, Rvácově a v Tuhani.

Kyje, Plouznice, Žďár a Újezdec tvořily dříve jedinou katastrální obec. R. 1880 se jako poslední z tohoto svazku rozpadla obec Plouznice-Žďár na dvě samo-statné vesnice s vlastním katastrem. Samota Smita byla vystavěna r. 1849.

Újezdec se z výše jmenovaného katastru čtyř obcí odtrhl ještě o století dříve. Původně tyto obce náležely k Radimsko – Peckov-skému panství, zatímco Syřenov k panství Kumburskému. Až po spojení obou panství knížetem Trauttmansdorffem r. 1794 byl Újezdec přiřazen k Syřenovu, kam do té doby patřilo Ústí.

← Antonín Chmelík, hájenka čp. 16 v Újezdci r. 1953 (zbořena 1955)

Antonín Chmelík

Antonín Chmelík, Žďár u Kumburku, Cesta do vsi, 1963

Do r. 1789 musely syřenovské děti chodit do školy v Nové Vsi. Od tohoto roku se vyučovalo v Syřenově a samostatné školní budovy se obec dočkala v roce 1804. Místo této původní jednopatrové budovy byla r. 1894 nákladem 12500 zlatých postavena nová škola čp.73. V historii školy bychom marně pátrali po žácích ve školním roce 1872/73. Tehdy se nepodařilo obsadit místo učitele, a tak byla škola rok uzavřená.

Sbor dobrovolných hasičů byl v Syřenově založen roku 1894, v Újezdci a na Žďáře potom o dva roky později. Knihovna byla v Syřenově od roku 1907, když k nákupu knih byl použit výtěžek z taneční zábavy v Šulcově hospodě. Divadlo hráli syře-novští od r. 1909 a po úspěšných začátcích si mohli r. 1913 pořídit nové,

krásné jeviště. Sokolové zde začali cvičit r. 1921, nešlo však o samostatnou jednotu, jednalo se o odbor Sokola z Nové Vsi.

O historii každé vesnice svědčí i pomístná jména částí obce a jejich vývoj v čase. Nejstarší dochovaný název je z počátku 17. století a týká se lesa po pravé straně silnice z Klepandy na Novou Paku. Již několik století se mu říká Javůrek. Další pomístná jména jsou z minulého století. Ještě než dojdeme z Klepandy k Javůrku, je napravo místo zvané Na Pasece, na druhé straně silničky potom Brdákův kout, Na Gotvaldovém, Bahynka, U Rybníčku a Ve Dvoře. Lesu před Brdem se říkalo Vápenice. Kolem myslivny čp. 28 jsou místa zvaná U Boučků, Pod Třešněmi, U Jeřábů, U Studánky a Na Běliznách (za čp. 14). Na křižovatce pod vsí, při odbočce na Krsmol, kde stával i mlýn čp. 54, se říká Na Hrbě, u potoka je potom Lánek a výše směrem do vsi je Borůvčí, Puncibálek (za čp. 65), Dolečky (za čp. 3) a Oulehle (za čp. 4). V zatáčce před Klepandou se říká U Pěšinek.

Antonín Chmelík, Syřenov, chalupa čp. 11, 1960

Antonín Chmelík

Antonín Chmelík, Syřenov, chalupa čp. 18, 1953

Nejznámějším syřenovským rodákem byl František C. Kampelík, o kterém pojednává následující stránka, žďareckým potom Antonín Chmelík, kterému bude věnována příští příloha Bradleckého listu (4/00).

František Cyril Kappelík

Pod vesnicí, na malém potoce u lesa se ve mlýně čp. 54 narodil 28. června 1805 mlynáři Františku Kappelíkovi a jeho ženě Josefě chlapec, který dostal jméno po otci – František. Syřenovský mlýn, založený r. 1787, však málo vynášel, protože měl často nedostatek vody, a tak se jeho majitelé rychle střídali. Během prvních 17 let se v něm vystřídalo 6 mlynářů. Výjimkou nebyli ani Kappelíkovi, kteří mlýn koupili 10. září 1804 a za stejnou cenu (6000 zl.) ho prodali 3. listopadu 1805. Ještě v den svého narození byl malý František pokřtěn novoveským farářem Janem Mílkem.

Mladý Kappelík studoval prvních šest gymnaziálních tříd v Jičíně v letech 1819-24. Poté odešel studovat na polytechniku do Vídně. Nedostatek finančních prostředků ho ale donutil studia přerušit a odejít do Plaňan coby učitel. Znovu začal studovat r. 1831, tentokrát v bohosloveckém semináři v Brně. Zde se již naplno rozvinulo jeho češství a snažil se národně probudit i své spolustudující. Vnitřní nespokojenost i vnější tlaky donutily Kappelíka seminář opustit a r. 1836 odchází znovu studovat do Vídně, tentokrát na lékařskou fakultu, kde právě vznikala tzv. druhá vídeňsko-pražská škola a kde vychovávali posluchače v duchu vědeckého lékařství pokrokoví učitelé, lékaři a vědci, profesori Karel Rokitánský, Josef Škoda, Ferdinand Hebra a Josef Berreš. Jeho vlastenectví zde nabralo na síle natolik, že byl r. 1840 vyšetřován a krátce vězněn. Po dosažení doktorátu působil jako lékař v mnoha městech, nejprve v Litomyšli a v Praze. Byl též politicky činným a aktivně se zúčastnil revolučních událostí r. 1848, včetně slovanského sjezdu. U rodičů Karla Hynka Máchy na Dobytčím trhu, nyníjším Karlově náměstí, kde měli krupařský krámk, se často scházeli lidé s podobným vlasteneckým

duchem, jako měl Kappelík. Byli to např. Karel Hynek Mácha, Josef Kajetán Tyl, Karel Sabina, Jan Perner, František Ladislav Rieger a později i Karel Havlíček Borovský. Jako lékař působil v polovině minulého století v mnoha dalších městech, např. ve Mšeně, Kuklenách u Hradce Králové a Libčanech (ve svých knihách si proto někdy dává přídomek Libčanský). R. 1860 se vrací natrvalo do Kuklen, kde také 8. června 1872 zemřel.

Celý svůj život Kappelík pilně psal. Pro slovanskou ideu horoval v mnoha svých spisech (*Pravopis čs. řeči, Obrana česk. jazyka proti utrhačům a odpůrcům, Čechoslovan* a mnoho dalších). V té době přijal své druhé jméno Cyril a za jeho podporu slovanství a českého jazyka mu Kollár věnoval 73. znělku ve svém díle *Slávy dcera*. Později se začal zabývat otázkami zemědělství a dělnickou problematikou. Snažil se vydávat rolnicko-průmyslový list *Přemysl* (1868), který však záhy zanikl. V posledních letech života hojně přispíval do *Dělníka* a *Dělnických novin*.

Bezesporu nejznámějším počinem Kappelíkovým je myšlenka na zřízení družstevních záložen. V německém Porýní starosta Flammersfeldu B. Raiffeisen v šedesátých letech začal zakládat první vesnické záložny. V téže době pojal u nás stejnou myšlenku i Kappelík a shrnul ji do hesla "Co jednomu nemožno, všem dohromady snadno". R. 1861 vydává spis *Spořitelny po farských kolaturách orbě a řemeslu ze svízeli pomohou*, ve kterém vytýčil základní filozofii záložen – malý obvod, vzájemné a solidární ručení členů, vlastní samospráva a to vše za účelem povznesení a zvelebení venkova. Jeho vize si však na realizaci musela počkat téměř půl století. Až začátek 20. století je tak svědkem rozmachu vesnických záložen, které dostaly jméno po

František Cyril Kappelík
28.6.1805 Syřenov – 8.6.1872 Kukleny
(kresba Antonína Chmelíka)

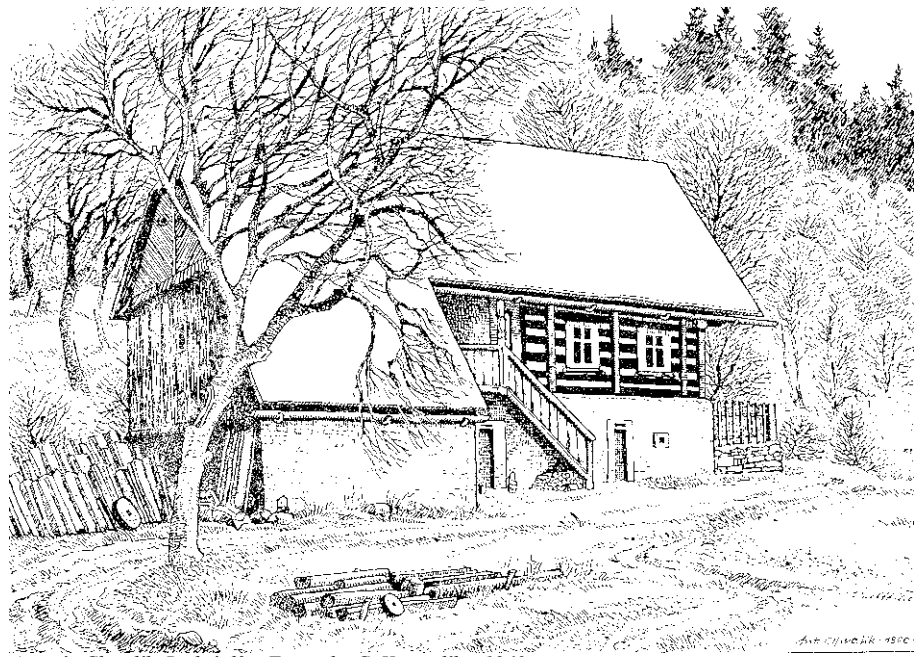
svém duchovním otci – Kappeličky. Systém záložen dobře fungoval a pomáhal obyvatelům vesnic, což se začalo projevovat i na jejich vzhledu. To vše bylo, bohužel, zprerušeno I. světovou válkou a Kappeličky si poté musely znovu hledat cestu do života na venkově. Obdobná situace byla i po další světové válce, s tím rozdílem, že po r. 1948 došlo k zásadním změnám v monetární politice státu. O osudu jedné z Kappeliček se tak můžeme dočíst např. v kronice České Třebové: "V zájmu zjednodušení v peněžnictví" byla 1.5. 1948 zrušena Kappelička, která měla svoje úřední místnosti ve svém domě ve Stalinově ulici. Její agendu převzala Všeobecná záložna ve

Stalinově ulici. Místnosti zrušené Kappeličky slouží jako hlavní skladiště čsl. Tabákové režie. Ke stejnému datu byla zrušena filiálka Okresní hosp. záložny, zřízena předtím za války v domě p. Ludvíka Doubravy, úředníka ČSD u reálného gymnasia. Její inventář byl odstěhován do Ústí n.O. Na vsích se však nadále říkalo "Kappeličky" pracovním Spofitelny.

Mohlo by se tedy zdát, že Kappelíkovy myšlenky již nenajdou uplatnění. To však není pravda a historie Kappeliček má minimálně dvě pokračování. To první je z března 1953, kdy si záložnu zřídili čeští a slovenští emigranti v kanadském Torontu za účelem pomoci přistěhovalcům. Nadále se zdárně rozvíjela a funguje dodnes.

Smutnější je osud Kappeliček v posledních deseti letech u nás. Špatná nebo chybějící legislativa umožnila okrást klienty těchto ústavů a samotný název "Kappelička" tak byl degradován.

I z tohoto letného pohledu do její historie je vidět, že si to rozhodně nezaslouží.

Antonín Chmelík, Rodný dům Františka C. Kappelíka, 1960

Hospoda Na Klepandě

V zimě zde nad šálkem grogu posedávají běžkaři, ve vzduchu se vznášá vůně vosků a venkovní mráz se neúspěšně snaží vniknout do vytopeného prostoru. V létě se turisté osvěžují chmelovým mokem a nad mapami spřádají plány, který ze sousedních hradů dobudou jako první. Když potom po čase vzpomínají na svoji dovolenou, jména zřícenin se jim vybavují jen obtížně. Co jim přijde na mysl jako první, je název hospody - Na Klepandě.

Jedinečná poloha a staletá tradice, hlavně o tyto atributy se opírá proslulost klepandské hospody. K jejím kořenům se musíme vydat hluboko do 18. století. Tehdy rozbité, takřka neprůjezdné úvozy, které se táhly z kopce na kopec, velmi prodražovaly cenu zboží. Vždyť na voze taženém dvěma koňmi, který jel ze Lhoty na Plouznici, mohl být často naložen jen jeden pytel obilí, jinak by vozka nevybředl z rozbahněných vyjetých kolejí. Není proto divu, že byla vyvíjena velká snaha budovat byť primitivní silnice. Nejstarší silnice na Lomnicku vedly z Lomnice Stružincem do Semil a také z Brodek Syřenovem dolů k Jičínu. Právě při ní, v nejvyšším bodě, vystavěl někdy v polovině 18. století Václav Klepal na panském pozemku hospodu. Přesný rok neznáme, ale určitě to bylo před rokem 1770, kdy přenechává Václav Klepal sešlý věkem hospodu synovi Janu Klepalovi za 200 zlatých. Právě po prvních majitelích se hospodě začalo říkat "Klepalka"

Antonín Chmelík, Hospoda Na Klepandě (Kresba podle obrazu z roku 1910)

a později "Klepanda". Vozkové tudy jezdili na trh a cestou zpět, pokud se někde chtěli zastavit na žejdlík piva, činili tak přirozeně nejčastěji zde, neboť to odtud bylo z kopce na obě strany. I okolní obyvatelé se zde ve velkém počtu scházeli na zábavách. Ze Lhoty kolem "Milíře" a "Cikánského lomu" se tak třeba při posvícení vydávalo vzhůru lesem na Klepandu mnoho tancechtivých mladých lidí.

A jak se střídali další majitelé? R. 1772 koupil hospodu Antonín Tepert rovněž za 200 zl., r.1777 František Janda za 400 zl., r. 1780 Václav Ruml za 500 zl. I ze zvyšování prodejní ceny hospody je jasné, že o hosty neměla nouzi a svému majiteli přinášela zisk. R. 1788 koupil hospodu Jiří Kracík za 530 zl. A v kupní smlouvě se poprvé objevuje název "Klepalka". R. 1791 syn František Kracík za 760 zl. a r. 1831 po jeho smrti syn František Kracík ml. To už hospoda nesla název

"Klepanda". R. 1845 získal hospodu další z rodu Kracíků, opět František za 899 zl. R. 1854 se stal majitelem Čeněk Cerman (2675 zl.), r. 1855 František Bažant (2680 zl.) a ještě téhož roku František a Františka Janouškovi (3070 zl.). R. 1856 Hynek Sucharda (2410 zl.), r. 1858 Josef Gottwald (2405 zl.) Ten byl hostinským přes padesát let. V té době se rozvíjela turistika a Klepanda se stala oblíbeným místem výletníků z Lomnice, Jičína i Nové Paky. Na letní byt sem jezdilo i několik pražských rodin. Gottwald byl malý, silnější postavy, byl vždy hladce oholen a měl dlouhé, dozadu sčesané vlasy. Hostům k jídlu vždy přidal nějaký vtíp a pokud mu došly, šel si osvěžit paměť do přístěnku, kde jich měl velkou sbírku. Když chtěli hosté tančit, posadil někoho k flašinetu a sám hrál na housle. Jeho bodrost, ale i levná kuchyně a výborné pivo byly vyhlášené v širokém okolí. A za kolik si mohl dát host malý občerstvení? Např. krajíc domácího chleba přišel na 2 krejcary, hruška másla na 3 kr., uleželý kozí syreček na 2 kr. a půllitr Kumburského piva na 6 kr.

R. 1910 koupil hospodu "Na Klepandě" Antonín Novák za 7960 korun a o rok později se stala spoluvlastnicí Anna Nováková, rozená Gottwaldová. R. 1935-37 po zboření chléva byla zřízena dnešní přístavba. Nejdříve přízemní letní restaurace, pak pokoje v 1. patře. Nový chlév byl vystavěn ve stodole. R. 1945 (1. srpna) předal stávající majitel hospodu synu Antonínovi a jeho manželce Marii, rozené Mizerové.

Do pomyslné kroniky hospody "Na Klepandě" zapisují hostinští i návštěvníci další a další stránky. Věřme, že jich popíší ještě mnoho.

-j&vh-

A takto vypadá hospoda dnes (foto léto 2000)